

Διαπραγματεύτηκα πολύ για το τι θα πω σήμερα σε αυτή την τιμητική ημερίδα για την Κάτια Χαραλαμπίκη και τον Φώτη Κωτσίδα που «μπορώ να πω ότι θέλω», όπως μου είπαν... Να πω για εσάς τους δασκάλους μου; Για το πλαίσιο; Για εμένα; Τελικά αποφάσισα να μιλήσω για το αποτύπωμα αυτής της τετραετούς εκπαίδευσης στην πορεία μου ως σήμερα...

ΑΠΟ ΤΗ (μ)ΟΝΑΔΑ ΣΤΗΝ ΟΜΑΔΑ Ή ΚΑΙ ΑΠΟ ΤΗ (μ)ΟΝΑΔΑ ΣΤΗ ΜΟΝΑΔΑ⁹

Έφη Κονίδα, Ψυχολόγος

Θα εξηγήσω τον τίτλο μου ανατρέχοντας στο παρελθόν...

Η προσωπική μου αναδρομή: Μέχρι το 2007 που ήρθα στη Μονάδα Οικογενειακής Θεραπείας, η πενταετής επαφή μου με τον χώρο της ψυχολογίας ήταν συνδεδεμένη με την ψυχανάλυση. Εργαζόμουν σε ψυχαναλυτικά πλαίσια, δούλευα προσωπικά και εποπτευόμουν ψυχαναλυτικά, εστιάζοντάς σε έναν ατομικό τρόπο θεραπευτικής δουλείας. Ωστόσο, ανέκαθεν είχα ενδιαφέρον για τις Ομάδες και περιέργεια για το πώς δουλεύει κανείς θεραπευτικά με

⁹ Το παρόν κείμενο βασίζεται σε μια παρουσίαση σε ημερίδα που πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2024 για τον εορτασμό των 30 χρόνων λειτουργίας της Μονάδας Οικογενειακής Θεραπείας του Ψ.Ν.Α και, παράλληλα, τον αποχαιρετισμό των ιδρυτών της μονάδας σε μια επετειακή εκδήλωση.

περισσότερους από έναν. Κάπως έτσι λοιπόν, αφού έψαξα, ρώτησα, άκουσα, με διάθεση να δω διαφορετικά πράγματα, να δουλέψω με διαφορετικούς πληθυσμούς και να εμπλουτίσω τις πρώτες μου ψυχανalyτικές γνώσεις, βρέθηκα στη Μονάδα Οικογενειακής Θεραπείας, γνωρίζοντας ότι θα είμαι μια από τους 21, σε αυτό θα επανέλθω αργότερα. Εκεί θα εκπαιδευόμασταν σε ένα συστημικό τρόπο σκέψης, μέσα σε μια ομάδα εκπαιδευόμενων συνάδελφων, από μια ομάδα εισηγητών-δασκάλων με την προοπτική να δουλέψουμε στο μέλλον με την «ομάδα της οικογένειας». Στη δεύτερη κιόλας εισήγηση, λαμβάνοντας ένα άρθρο από την κυρία Θανοπούλου με τίτλο «Από την ψυχανάλυση στα συστήματα» από το βιβλίο «Συστημική Οικογενειακή θεραπεία του Μιλάνου», αισθάνθηκα ανακούφιση, καθώς ένιωσα ότι με αφορούσε: *Από τη μονάδα στην Ομάδα της Μονάδας λοιπόν!*

Η Ομάδα είναι ένας χώρος όπου το ασυνείδητο εκφράζεται, όπως είπε ο Anzieu (1975) και ο Kaes (2007), όπου εκδηλώνονται συγκεκριμένα ψυχικά φαινόμενα. Η επιθυμία να εργαστούμε σε μια Ομάδα έχει τις ρίζες της τόσο σε συνειδητά όσο και σε ασυνείδητά κίνητρα και πέρα από τη μεταβίβαση και αντιμεταβίβαση στους θεραπευτές, εκπαιδευτές-καθηγητές, στη δική μας περίπτωση θα μπορούσαμε να μιλήσουμε και για την έννοια της διαμεταβίβασης, δηλαδή τη μεταβίβαση που προκαλείται μεταξύ των μελών της Ομάδας. Γι' αυτή θα μιλήσω κι εγώ φέρνοντας στο νου τη δική μας την Ομάδα, που όλα αυτά τα τέσσερα χρόνια είχε μια εξελικτική πορεία και μπόρεσε να κρατήσει και να περιέξει τα δύσκολα και τα εύκολα του καθενός, χωρίς να αφήσει κανέναν απέξω. Αντίθετα, ο καθένας βρήκε τη θέση του μέσα σ' αυτή, δημιουργώντας μια δυναμική που άντεξε στον χρόνο. Δεκαεφτά χρόνια αργότερα, συνεχίζουμε να έχουμε τη δική μας διαδικτυακή ομάδα όπου συνεχίζουμε να μοιραζόμαστε, να ακουμπάμε και να διερωτόμαστε. Κάποιοι έχουν μετακομίσει στο εξωτερικό, κάποιοι στην επαρχία, παρόλα αυτά η άφιξη του καθενός στην πόλη αποτελεί αφορμή για διαζώσης συνεύρεση. Με έναυσμα, λοιπόν, και τη σημερινή ημερίδα κάλεσα την ομάδα σε έναν αναστοχασμό, όπως βιώσαμε τη διαδικασία εδώ τότε, τα δύο πρώτα χρόνια, και καταλήγαμε σε ένα συμπέρασμα. Θα ήθελα να σας μεταφέρω, εκπροσωπώντας τους τότε συμμαθητές και σήμερα πολύτιμους φίλους, τη δική μας τωρινή αναπλαισίωση από το παρελθόν μας εδώ: *«Μέσα από*

την πολύτιμη εκπαίδευση μας στη Μονάδα, μετακινήθηκε η σκέψη μας σε μια νέα οπτική, σε έναν νέο τρόπο ανάγνωσης των πραγμάτων. Με τα χρόνια εκπαίδευσης στη θεραπεία οικογένειας γίναμε κι εμείς ομάδα-οικογένεια. Η εμπειρία του μοιράσματος των γενεογραμμάτων μας συνέδεσε για πάντα».

Τα γενεογράμματα που επιτρέπουν μια σύνδεση του παρόντος με το παρελθόν και το μέλλον, μέσα από τα οποία θα μπορούσε να ειπωθεί ότι συνδέεται κανείς με τις ρίζες του, επιτρέποντας, έτσι, την κανονική λειτουργία της συνείδησης. Μπορούμε, επίσης, να αναφέρουμε ότι η λειτουργία των γενεογραμμάτων συνηχεί, όπως μάθαμε από την κυρία Κατή, με αυτή της περιγραφής της λειτουργίας των μύθων που συγκροτούν την ιστορία και τις αναμνήσεις ενός λαού. Τα γενεογράμματα του τρίτου έτους, με τις συμβολικές νοηματοδοτήσεις της κυρίας Χαραλαμπίκη, αποτέλεσαν ένα κομβικό μοίρασμα μεταξύ των μελών της ομάδας, αλλά και ένα πέρασμα από το οικογενειακό μοίρασμα της ιστορίας του καθενός σε ένα επαγγελματικό μοίρασμα των ιστοριών των θεραπευομένων του καθενός μας τη χρονιά της εποπτείας. Εκείνη τη χρονιά, μέσα από περιγραφές, αλλά και συχνές αναφορές σε μύθους, προσπαθήσαμε να κάνουμε υποθέσεις καθώς και κατασκευές, ώστε να βοηθήσουμε τους ανθρώπους που απευθύνονταν σ' εμάς να ξεπεράσουν τα εμπόδια και να ξαναβρούν κάτι από την πλευρά της ζωής. Άραγε, κύριε Κωτσίδα, θα μπορούσαμε να ανακαλέσουμε εδώ τον μύθο της Άλκηστης, που ενώ ήταν καταδικασμένη να θυσιαστεί με τη βοήθεια του μυθικού προσώπου κατάφερε να βγει από το σκοτάδι και να μην οδηγηθεί στην αφάνεια του Άδη;

Συμπληρώνοντας τρία συν ένα χρόνια στη Μονάδα Οικογενειακής Θεραπείας και έχοντας καταρχήν αναγνωρίσει και συνειδητοποιήσει, μετά το βίωμά μου ως εκπαιδευόμενη, τη σημασία και τη σημαντικότητα της Ομάδας, εντάχθηκα σε μια άλλη Ομάδα, αυτή του «Μεγάλου μας Σπιτιού», ενός καινοτόμου για τα ελληνικά δεδομένα χώρου πρώιμης πρόληψης και κοινωνικοποίησης, που ευελπιστούσε τότε να υποδέχεται παιδιά έως 4 ετών και τους ενήλικες συνοδούς τους. Συνειδητοποιώντας, σήμερα, ότι ίσως, τελικά, διόλου τυχαία δεσμεύτηκα σε αυτό καθώς τα σημαίνοντα ήταν πολλαπλά: **Τα 4 χρόνια - Τέσσερα** χρόνια η

εκπαίδευση μου εδώ αλλά και ως τα **τέσσερα χρόνια** τα παιδιά μπορούν να παραμείνουν στο «Μεγάλο μας Σπίτι», ομάδα συναδέλφων υπήρχε στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα της Μονάδας Οικογενειακής Θεραπείας και από ομάδα συναδέλφων εμπνεύστηκε και δημιουργήθηκε το Μ.Μ.Σ., καθώς, επίσης, από τότε έως και σήμερα παραμένει αμείωτο το ενδιαφέρον μου για το σύστημα που έχει τη δύναμη να εξελίσσει και να προχωρά, με βασική προϋπόθεση την επιθυμία, οδηγώντας σε ένα «μεγάλωμα» σαν κι αυτό του μικρού παιδιού στο «Μεγάλο μας Σπίτι». Και από την εκπαίδευση εδώ κι έπειτα, πάντα παράλληλα με τη μοναχικότητα του ελεύθερου επαγγελματία, επιθυμώ και επιδιώκω να είμαι σε κάποια Ομάδα, να μοιράζομαι, να συνυπάρχω να εκπαιδεύομαι.

Κλείνοντας, θα ήθελα να αναφέρω ότι ανατρέχοντας στις σημειώσεις μου, βρήκα μια φράση από μια εισήγηση της κυρίας Χαραλαμπίκη για τις τελετουργίες στην οικογένεια, έγραφα τότε: Μια ομάδα, μια κουλτούρα χρειάζεται τις τελετουργίες κι όχι μόνο ως διαδικασία, αλλά και για να έχει έναν πυρήνα, σύμβολο, νόημα ώστε να εμπεριέξει τις μεταβάσεις της. Παραφράζοντας, λοιπόν, θα έλεγα ότι αυτή η τιμητική ημερίδα προς τους εμπνευστές της είναι μια πολύτιμη διαδικασία - ίσως και τελετουργία για τη Μονάδα και για εμάς που εκπαιδευτήκαμε σε αυτή, βοηθώντας, με αυτόν τον συμβολικό τρόπο, στη δική μας μετάβαση.